

Circulaire jobs in Vlaanderen

Matthias Multani, Kris Bachus en Kasper Ampe

Policy brief

1. INLEIDING

Deze policy brief is een gezamenlijke publicatie van het Steunpunt Circulaire Economie en het SBO-project MICHELLE. Hij bevat een actualisatie van cijfers uit eerdere studies¹ over de huidige werkgelegenheid in de circulaire economie in Vlaanderen.

Afhankelijk van de databeschikbaarheid gaan de gerapporteerde cijfers t.e.m. 2018, 2019 of 2020, en zijn ze afkomstig van het Steunpunt Werk, de Kruispuntbank Sociale Zekerheid of de Bel-First databank.

De circulaire economie is afgebakend aan de hand van de NACE-codes. Deze aanpak heeft een aantal beperkingen:

- Bedrijven zijn zelf verantwoordelijk voor het kiezen van de NACE-code die het best bij hun activiteiten past, en om deze aan te passen wanneer hun activiteiten veranderen.
- Wanneer bedrijven meerdere activiteiten uitoefenen, kunnen we alleen de voornaamste NACE-code in de analyse opnemen. Dit betekent dat bedrijven die circulaire activiteiten als een secundaire activiteit uitvoeren, niet worden meegenomen in de berekening van de totale tewerkstelling.
- De NACE-indeling is niet fijnmazig genoeg om alle circulaire activiteiten volledig te vatten. Bijvoorbeeld, de bouwsector wordt bijna volledig buiten beschouwing gelaten omdat ze zowel circulaire als niet-circulaire activiteiten uitvoert.

De beperkingen leiden ertoe dat de schattingen in deze publicatie waarschijnlijk een onderschatting zijn van het totaal aantal werknemers betrokken bij circulaire activiteiten.

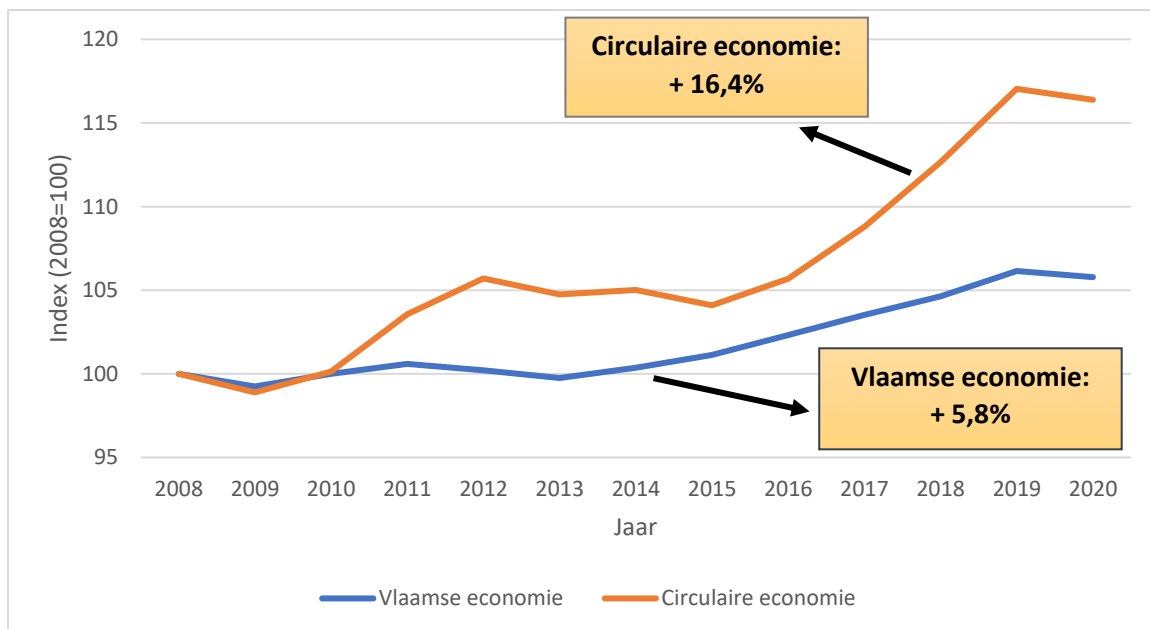
¹ Willeghems G. and Bachus K. (2018), *Modelling job creation in the circular economy in Flanders*, Research paper n° 7, Policy Research Centre for Circular Economy, Leuven en Willeghems G. and Bachus K. (2018), *Sectorstudie Circulaire Economie. Impact van de circulaire economie in Vlaanderen op de sociale economie en de tewerkstelling van kansengroepen*, onderzoeksrapport in opdracht van het Vlaamse departement Werk en Sociale Economie, HIVA-Leuven.

2. AANTAL JOBS EN GROEI

2.1 Groei van de werkgelegenheid in de circulaire sectoren

Figuur 1 vergelijkt de evolutie van de tewerkstelling in de circulaire economie met de tewerkstelling in de hele Vlaamse economie. Hierbij valt op dat tussen 2008 en 2020, de tewerkstelling in de circulaire economie sterker is toegenomen dan in de hele Vlaamse economie. Zeker in de periode van 2010 tot 2012 en vanaf 2016 is de snellere groei uitgesproken. De stabilisering van de tewerkstelling in 2020 is te verklaren door het uitbreken van de coronacrisis en de daarbij horende maatregelen: de cijfers gaan steeds over de tewerkstelling op het einde van het tweede kwartaal. De stijging van het aantal werknemers in de circulaire economie komt overeen met 16,4% over de hele periode van 2008 tot 2020. Het aantal werknemers in Vlaanderen daarentegen, neemt in dezelfde periode toe met 5,8%.

Figuur 1: Evolutie van het aantal werknemers in de circulaire sectoren en in de Vlaamse economie. (Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid, KSZ (bewerking Steunpunt Werk) en Bel-first)

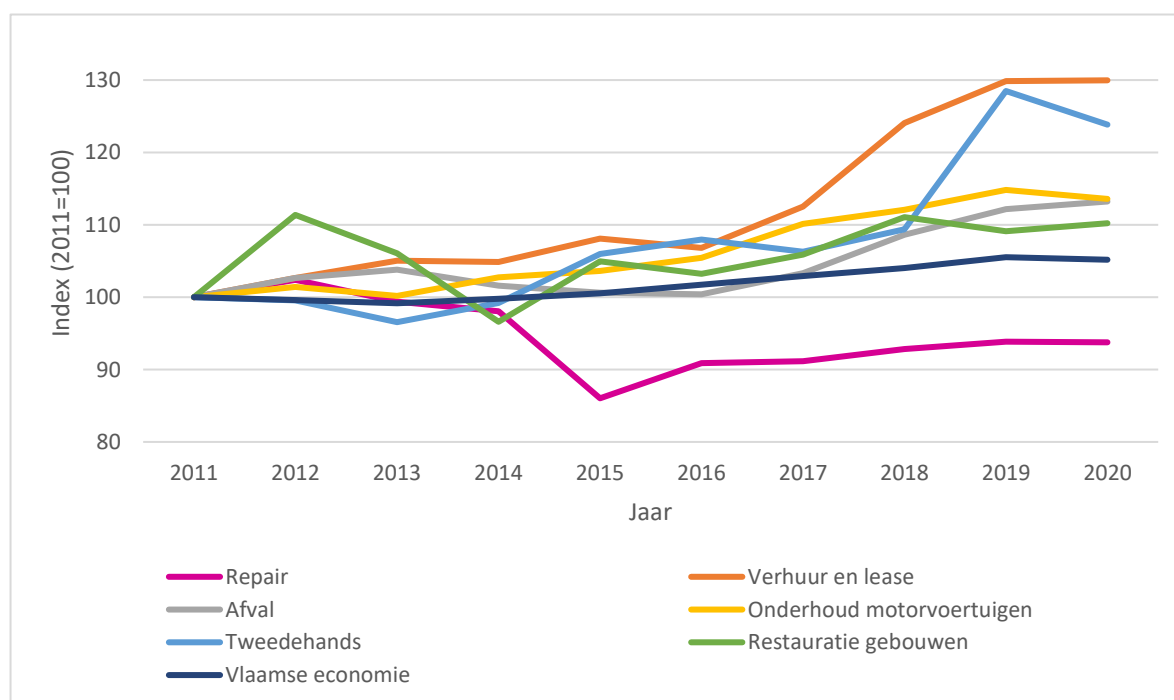
2.2 Evolutie per circulaire sector

Onderstaande tabel toont de sectoren die in het onderzoek als 'circulair' worden beschouwd, wat betekent dat hun activiteiten volledig of grotendeels gericht zijn op het sluiten van materiaalkringlopen en het verminderen van afval, via circulaire strategieën zoals hergebruik, reparatie en recycling.

Omschrijving	NACE-codes
Repair	33.110-33.190, 95.110-95.120, 95.210-95.290
Verhuur en leasing	77.200-77.299, 77.300-77.399
Afval	37.000, 38.110-38.120, 38.211-38.222, 38.310-38.329, 46.771-46.779
Onderhoud van motorvoertuigen	45.201-45.209, 45.310-45.320, 45.401-45.402
Tweedehands	47.791-47.793
Restauratie van gebouwen	43.995

In figuur 2 gaan we dieper in op de evolutie van de tewerkstelling in de circulaire sectoren. Alle circulaire sectoren behalve 'repair' tekenen een sterkere groei van de tewerkstelling op dan de Vlaamse economie. Opvallend is de recente groeiversnelling in de verhuur- en leasesector, en in de tweedehandssector. De tewerkstelling in de afvalsector, de restauratie van gebouwen en het onderhoud van motorvoertuigen neemt minder snel toe dan in de verhuur, lease en tweedehandssector, maar dit is nog steeds een sterkere groei dan de gemiddelde Vlaamse sector.

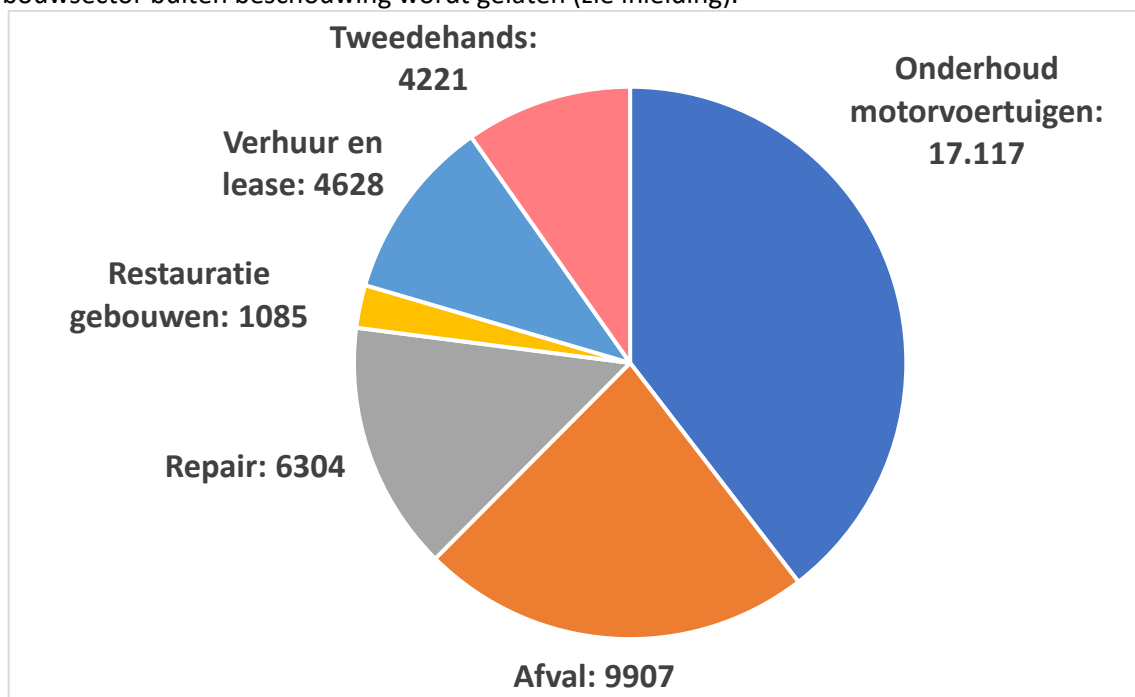
Figuur 2: Evolutie van het aantal werknemers in de circulaire sectoren. (Bron: KSZ (bewerking Steunpunt Werk) en Bel-first)

2.3 Aantallen circulaire jobs

In 2020 waren er 43.261 werknemers in de Vlaamse circulaire economie. Dit komt overeen met 1,96% van de totale Vlaamse tewerkstelling. In 2008 was dit percentage nog 1,82%.

De circulaire sector ‘onderhoud van motorvoertuigen’ en de afvalsector waren, net als in 2016, de grootste circulaire sectoren. De sector ‘restauratie van gebouwen’ is de sector met het kleinste aandeel in de circulaire tewerkstelling. Hierbij moet opgemerkt worden dat het grootste deel van de bouwsector buiten beschouwing wordt gelaten (zie inleiding).

Figuur 3: Aantal werknemers in circulaire sector in Vlaanderen (Bron: KSZ (bewerking steunpunt werk) en Bel-first).

2.4 Case: reuse

Voor de circulaire strategie van hergebruik (tweedehandsverkoop) kunnen we de cijfers wat diepgaander analyseren. Er zijn 4395 werknemers (in voltijdsequivalenten, VTE) in de Vlaamse erkende kringwinkels (Delanoëije & Bachus, 2020² op basis van data van Herw!n). Een aantal van deze bedrijven vallen onder de NACE 4779 (tweedehandswinkels) die opgenomen is in de analyse onder de circulaire sector ‘tweedehands’. Sommige andere kringwinkels hebben als voornaamste NACE-code 88995 (maatschappelijke dienstverlening), waarbinnen zowel circulaire als niet-circulaire activiteiten uitgeoefend worden. Deze laatste NACE is dus niet opgenomen als circulaire sector. Als we de tewerkstelling in de kringwinkels en de overige tweedehandswinkels bij elkaar optellen³, komen we op een totaal van 5736 VTE. We kunnen dus bevestigen dat de tewerkstellingscijfers in de sector ‘tweedehands’ in bovenstaande figuren, een sterke onderschatting is van het werkelijke aantal circulaire jobs.

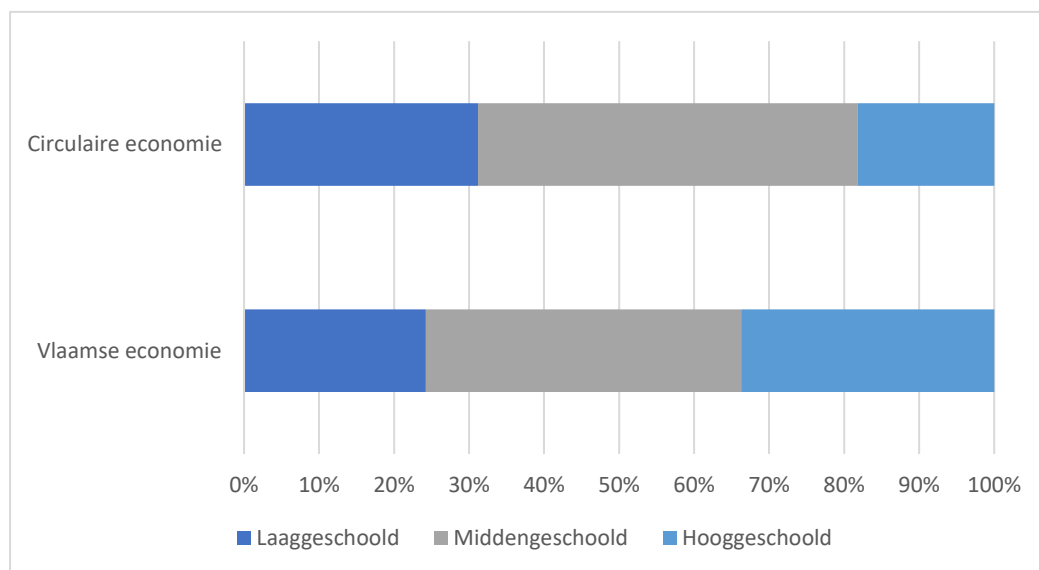
3. OPLEIDINGSNIVEAU

² Vandeloëije J., Bachus, K. (2020), Reuse: The understudied circular economy strategy, Research paper n° 13, Policy Research Centre for Circular Economy, Leuven.

³ Dubbeltellingen werden verwijderd. Cijfers op basis van Bel-First.

De werknemers in de circulaire economie zijn vaker laag- of middengeschouwd, en in verhouding minder vaak hooggeschoold dan de gemiddelde Vlaamse werknemer. Aangezien de werkloosheid bij laag- en middengeschoude profielen gevoelig hoger ligt dan bij de hooggeschoolden, biedt de circulaire economie kansen om hieraan tegemoet te komen (Departement WSE, 2016, De Vlaamse arbeidsmarkt na 2020).

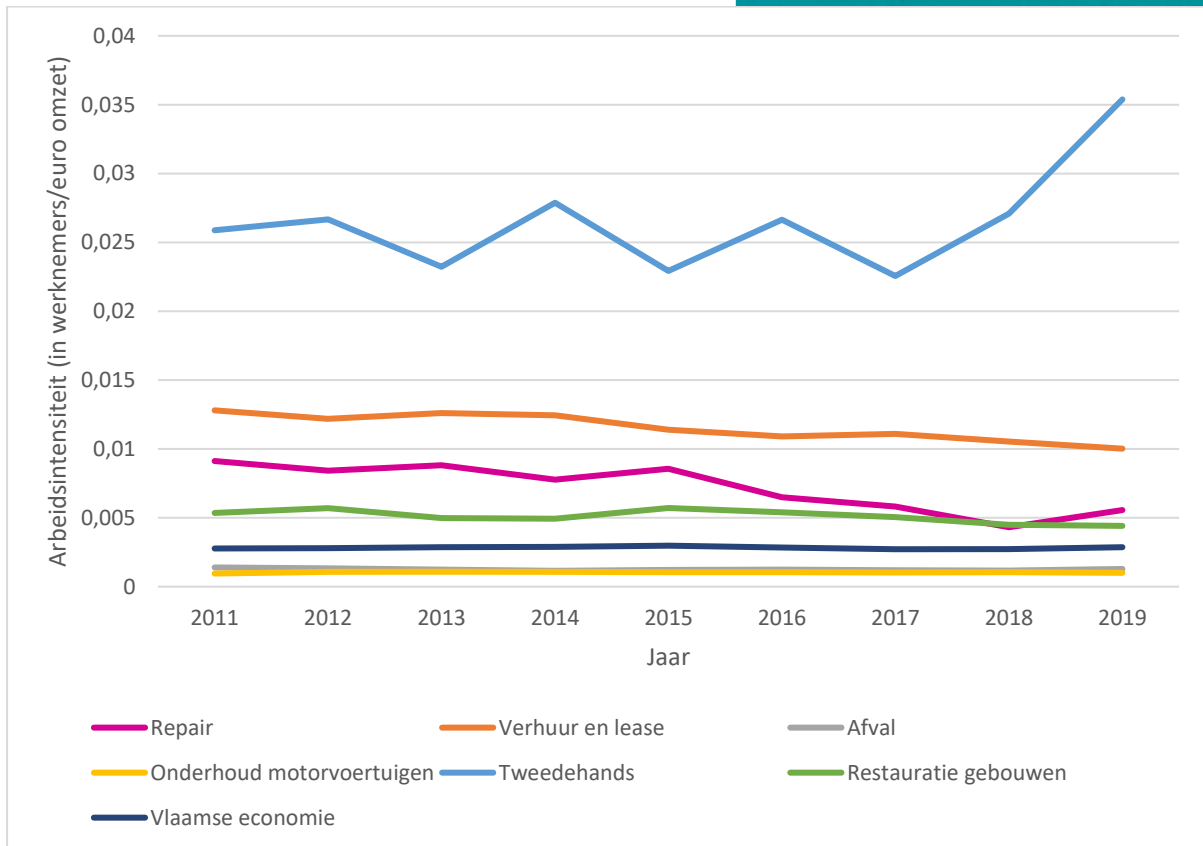

Figuur 4: Opleidingsniveau van de werknemers in de circulaire en de Vlaamse economie. (cijfers voor 2018. Bron: Kruispuntbank Sociale Zekerheid)

4. OVERIGE KENMERKEN

Op basis van de data in de Kruispuntbank Sociale Zekerheid kunnen we nog enkele andere kenmerken van werknemers in de circulaire economie vergelijken met het gemiddelde voor Vlaamse werknemers. Zo is de circulaire economie een uitgesproken mannelijke sector: 82% van de werknemers zijn mannen, ten opzichte van 53% in Vlaanderen. De gemiddelde werknemer in de circulaire sectoren is ook iets jonger (41,5 jaar) dan de gemiddelde Vlaamse werknemer (42,8 jaar). Verder zijn er iets meer arbeiders in de circulaire sectoren dan gemiddeld in de Vlaamse economie (59% arbeiders ten opzichte van 53%). De gemiddelde en mediane lonen in de circulaire economie zijn quasi identiek aan die in de Vlaamse economie.

Een opvallender verschil is dat de circulaire economie minder arbeidsintensief is dan het gemiddelde in Vlaanderen. De verschillen tussen de circulaire sectoren zijn echter groot. De sectoren die verbonden zijn met de circulaire strategieën die het hoogst staan op de circulaire ladder (de 'binnenste cirkels'), zoals hergebruik, reparatie, verhuur en lease zijn beduidend arbeidsintensiever dan gemiddeld, terwijl de afvalsector en het onderhoud van motorvoertuigen onder het gemiddelde scoren. Vooral de tweedehandssector springt eruit als een zeer arbeidsintensieve sector, met bovendien een recente stijging van de arbeidsintensiteit.

Figuur 5: Evolutie van de arbeidsintensiteit in de circulaire sectoren en in Vlaanderen. (Bron: Bel-first)

5. TOEKOMSTIG GEBRUIK VAN DE INDICATOR 'JOBS IN DE CIRCULAIRE ECONOMIE'

De indicator van de circulaire tewerkstelling in Vlaanderen (aantallen en evolutie) zal worden opgenomen in de in ontwikkeling zijnde [Monitor Circulaire Economie](#) van het Steunpunt Circulaire Economie. Daarnaast is deze indicator ook opgenomen in het [Vlaams Statistisch Programma 2021](#), met als gevolg dat Statistiek Vlaanderen deze indicator in de toekomst ook op regelmatige basis zal publiceren en updaten.